EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 5.7.2019
COM(2019) 322 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Dertiende jaarverslag 2018 over de tenuitvoerlegging van de communautaire bijstand uit hoofde van Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad van 27 februari 2006 tot instelling van een instrument voor financiële steun ter bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Dertiende jaarverslag 2018 over de tenuitvoerlegging van de communautaire bijstand uit hoofde van Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad van 27 februari 2006 tot instelling van een instrument voor financiële steun ter bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap

1. INLEIDING

Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad[1] (hierna "de bijstandsverordening" genoemd) vormt de basis voor steunverlening aan de Turks-Cypriotische gemeenschap. Er moet jaarlijks verslag over worden uitgebracht bij de Raad en het Europees Parlement. Dit verslag betreft het jaar 2018.

2. PROGRAMMERING VAN DE STEUN

Tussen 2006 en eind 2018 was een bedrag van 520 miljoen EUR vastgelegd voor maatregelen in het kader van de bijstandsverordening. Het bedrag dat in oktober 2018 was vastgelegd voor het jaarlijks actieprogramma 2018, bedroeg 34,5 miljoen EUR[2]. Het meerjarig financieel kader (MFK) 2014-2020 voorziet in een meerjarig perspectief voor het programma, met een stabiele, jaarlijkse financiering. Het steunprogramma heeft echter een tijdelijk karakter, aangezien het is gericht op de hereniging van Cyprus, en zowel de bijstandsverordening als Verordening nr. 1311/2013 van de Raad tot bepaling van het meerjarig financieel kader[3] bevatten de mogelijkheid tot herziening in het geval van hereniging.

3. UITVOERINGSMECHANISMEN

Het programma wordt uitgevoerd in de gebieden van de Republiek Cyprus waarover de regering van de Republiek Cyprus niet feitelijk het gezag uitoefent en waar de toepassing van de Europese wet- en regelgeving overeenkomstig Protocol 10 van het Toetredingsverdrag is geschorst. Bijstand wordt hoofdzakelijk verleend via direct beheer door de Europese Commissie, maar sommige projecten worden indirect beheerd door het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP), de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBWO), de British Council of de Northern Ireland Co-operation Overseas (NI-CO).

De Commissie voert het programma uit in een unieke politieke, juridische en diplomatieke context. Er zijn ad hoc-regelingen nodig om bij de uitvoering van het programma de beginselen van gezond financieel beheer na te leven. Normaal gesproken wordt voor door de EU gefinancierde steunprogramma's het juridische kader voor de ontwikkelingssteun vastgelegd in een overeenkomst met de regering van het begunstigde land. Voor de bijstand aan de Turks-Cypriotische gemeenschap kan een dergelijke overeenkomst niet worden gesloten. De Commissie heeft als verantwoordelijke instantie maatregelen goedgekeurd om de hiermee gepaard gaande risico's te beheersen en te beperken, onder meer door intensief toezicht op contracten en ondersteuning van begunstigden, aangepaste betalingsvoorwaarden en een

1 PB L 65 van 7.3.2006, blz. 5.
2 Besluit C(2018) 6695 van de Commissie.
3 PB L 347 van 2.12.2013, blz. 884.

voorzichtige benadering bij het gebruik van bankgaranties. De steun omvat een aanzienlijk bedrag aan subsidies, waarvan het beheer aanzienlijke middelen vergt.

Voor een geslaagde en duurzame uitvoering in deze omstandigheden moet de Turks-Cypriotische gemeenschap zich volledig inzetten voor de voorbereiding van de aanpassing aan de EU-wet- en regelgeving zodra de kwestie-Cyprus is opgelost.

Het programmateam opereert via het EU-bureau voor programmaondersteuning (EUPSO), dat in het noordelijke deel van Nicosia is gevestigd. Tevens organiseert de vertegenwoordiging van de Commissie op Cyprus bijeenkomsten, seminars en persconferenties, en communiceert zij met de Cypriotische burgers van het gehele eiland, onder meer over het steunprogramma. Daarnaast voert het vanuit het steunprogramma gefinancierde "EU Infopoint" een reeks communicatie- en zichtbaarheidsacties uit door het verstrekken van informatie over beleid, prioriteiten en maatregelen van de EU ter ondersteuning van de Turks-Cypriotische gemeenschap, en door het bevorderen van de Europese cultuur.

4. TENUITVOERLEGGING TIJDENS DE VERSLAGPERIODE

4.1. Algemeen overzicht

De Commissie blijft de bijstandsverordening uitvoeren vanuit het overkoepelende streven om de hereniging te ondersteunen. De Commissie is bereid om het programma aan te passen ingevolge eventuele in de gesprekken bereikte overeenkomsten over een oplossing voor de kwestie-Cyprus.

De activiteiten in 2018 omvatten de voortzetting van een aantal gevestigde en geslaagde projecten, zoals EU-beurzen en maatregelen voor vertrouwensopbouw ter ondersteuning van het Comité vermiste personen (CMP) en het Technisch Comité voor het cultureel erfgoed (TCCH).

Steun die is verleend aan belangrijke economische sectoren om zich voor te bereiden op een hereniging, werd geïntensiveerd via projecten voor de ontwikkeling van de particuliere sector en van het platteland, alsmede voor de ontwikkeling van het menselijk potentieel. Inspanningen voor concrete verbeteringen op het gebied van voedselveiligheid en de uitroeiing van dierziekten werden voortgezet.

Er is nog steeds sprake van aanzienlijke leemten in de capaciteiten van de begunstigden om na een volledige oplossing de EU-wet- en regelgeving doeltreffend uit te voeren, en de goedkeuring van vele wetteksten is nog hangende. De Turks-Cypriotische gemeenschap heeft echter meer inzicht gekregen in de taken die wachten in verband met de uitvoering van op de EU-normen afgestemde wetgeving.

Steun via subsidies blijft een wezenlijk element van het programma. Wat betreft het beurzenprogramma blijft de Commissie gebruik maken van uitbesteding om te garanderen dat deze subsidies de begunstigden tijdig en doeltreffend bereiken.

Daarnaast verleent een speciale eenheid voor programmabeheer, die in het leven is geroepen via een dienstencontract voor technische bijstand, sinds 2008 steun bij de uitvoering van subsidieregelingen. Deze eenheid werd in 2018 omgedoopt tot ondersteuningsteam voor subsidies en blijft de Commissie waardevolle steun bieden in de vorm van grotere efficiëntie en waarborgen op het gebied van het operationele beheer, de uitvoering van en het toezicht op subsidieregelingen.

Een blijvend probleem is de bouw van het rioolnetwerk van Famagusta, waarvoor het contract in december 2013 door de Commissie werd beëindigd. Aangezien alle

mogelijkheden voor een minnelijke schikking waren uitgeput, werd het geschil met de vorige aannemer onderworpen aan arbitrage. Tegelijkertijd ging in 2018 de aanbesteding voor de daarmee samenhangende herstelwerkzaamheden van start.

Aan het eind van het jaar liepen er 206 contracten in het kader van het programma.

4.2. Vorderingen per doelstelling

De overkoepelende doelstelling van het steunprogramma is de hereniging van Cyprus te bevorderen door de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap te stimuleren, met bijzondere aandacht voor de economische integratie van het eiland, betere contacten tussen beide gemeenschappen en met de EU, en voorbereidingen met betrekking tot de Europese wet- en regelgeving.

In 2018 zijn voor elk van de doelstellingen van de bijstandsverordening de volgende activiteiten uitgevoerd:

4.2.1. Doelstelling 1: ontwikkeling en herstructurering van infrastructuur

Met het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties werd in december 2018 een bijdrageovereenkomst ondertekend voor de uitvoering van de nieuwe faciliteit voor lokale infrastructuur (Local Infrastructure Facility - LIF). De faciliteit is ontworpen als een transparant mechanisme voor het stroomlijnen van investeringen in prioritaire infrastructuur in het kader van het steunprogramma. De bijdrageovereenkomst heeft een waarde van 17,7 miljoen EUR over een periode van drie jaar.

De faciliteit heeft tot doel steun te verlenen voor het identificeren, screenen, ontwikkelen, aanschaffen en fysiek uitvoeren van relevante investeringen in lokale infrastructuur. Projecten worden geselecteerd via regelmatige oproepen tot indiening van blijken van belangstelling aan lokale begunstigden. Op deze indicatieve lijst staan projecten die klaar zijn om begin 2019 te worden uitgevoerd:

- project voor herstel van de rivier de Pedieos/Kanlıdere;
- ontmanteling van de oude afvalwaterzuiveringsinstallatie van Nicosia;
- uitbreiding van de afvalwaterzuiveringsinstallaties van Morphou/Güzelyurt en Famagusta;
- bouw van een composteringsinstallatie voor groenafval in Nicosia.

In december 2018 werd een door de EU gefinancierde gedetailleerde haalbaarheidsstudie over het herstel van de rivier de Pedieos/ Kanlıdere voltooid. De studie omvat de bouw van een park parallel aan de rivier over een lengte van ongeveer 5 km, maatregelen ter bescherming tegen overstromingen, fiets- en wandelpaden, recreatiegebieden en milieu-educatiefaciliteiten. Door de uitbreiding ten noorden en ten zuiden van de groene lijn, brengt dit project van beide Cypriotische gemeenschappen hen samen via recreatieve activiteiten.

In de watersector werd in december 2018 een contract ter waarde van 10,9 miljoen EUR ondertekend voor de bouw van de Nicosia-tak van de hoofdriool in het noordelijke deel van Nicosia (NNTS). De Commissie heeft ook het bijhorende dienstencontract (ter waarde van 0,7 miljoen EUR) voor het toezicht op de werkzaamheden ondertekend. De werken zullen in het tweede kwartaal van 2019 van start gaan en 33 maanden duren. Het project omvat de bouw van ongeveer 13 km aan riolen en vier pompstations voor het overbrengen van het afvalwater van Nicosia naar de gezamenlijke afvalwaterzuiveringsinstallatie Mia Milia/Haspolat in Nicosia, een eveneens door de EU gefinancierd project dat werd voltooid in 2013. Aangezien

de capaciteit van de bestaande hoofdriool - voor het centrale, noordelijke en zuidelijke deel van Nicosia, volledig wordt benut, zullen dankzij de NNTS meer stedelijke gebieden kunnen worden verbonden met de afvalwaterzuiveringsinstallatie, in overeenstemming met de richtlijn inzake de behandeling van stedelijk afvalwater.

In december 2018 werden een contract voor werken ter waarde van 2,14 miljoen EUR en een dienstencontract ter waarde van 0,5 miljoen EUR ondertekend voor de door de EU gefinancierde bouw van een irrigatiesysteem voor het hergebruik van in de afvalwaterzuiveringsinstallatie van Morphou/Güzelyurt gezuiverd afvalwater. De werken zijn van start gegaan in februari 2019 en zullen 29 maanden duren. Dankzij de aanleg van een waterreservoir en een irrigatiesysteem zal jaarlijks 500 miljoen liter hoogwaardig water veilig kunnen worden hergebruikt als gezuiverd afvalwater om lokale gewassen te bevloeien. Met dit project wil de Commissie de aandacht vestigen op de voordelen van gezuiverd afvalwater voor landbouwirrigatie in het noordelijke deel van Cyprus.

De haalbaarheidsstudie en het conceptuele ontwerp voor het gebruik van gezuiverd afvalwater van de gezamenlijke afvalwaterzuiveringsinstallatie van Mia Milia/Haspolat in Nicosia zijn voltooid. Het definitieve gedetailleerde ontwerp en het bijbehorende aanbestedingsdossier voor dit belangrijke project van beide gemeenschappen bevinden zich in de laatste fase van de goedkeuring en zullen naar verwachting in het tweede kwartaal van 2019 worden voltooid.

De aanbesteding van de werkzaamheden voor de noodzakelijke herstellingen aan de rioolnetwerken van Famagusta werd in 2018 gelanceerd. Het contract voor de werken en het bijbehorende contract voor toezicht werden in april 2019 ondertekend.

Voorbereidende activiteiten werden opgestart voor de eerste fase van de ontmanteling van de oude afvalwaterzuiveringsinstallatie van Nicosia. Dit project zorgt voor voorzieningen voor de voorbehandeling van afvalwaterstromen afkomstig uit de levensmiddelenindustrie en verkleint de oppervlakte van de lagunes die worden gebruikt voor de verdere behandeling van deze stromen.

De steun voor de sector vaste afvalstoffen is voortgezet via verschillende maatregelen. Twee in december 2017 ondertekende contracten, een voor de uitbreiding van de stortplaats in Koutsoventsis/Güngör en een ander voor een stortplaats-ontgassingsinstallatie, zijn nagenoeg afgewerkt. Het eerste deel van de werkzaamheden voor de uitbreiding van de stortplaats werd in september 2018 aan de Turks-Cypriotische gemeenschap overgedragen.

Met de hulp van deskundigen van de Commissie werd in december 2018 een wettekst inzake verpakkingsafval afgewerkt die strookt met de EU-normen en de beste praktijken. Om het beheer van verpakkingsafval steeds duurzamer te maken, worden via het steunprogramma organisaties voor producentenverantwoordelijkheid ondersteund. Hiervoor zijn besprekingen met “Green Dot Cyprus” van start gegaan. Bovendien is de in 2017 voltooide en op de Europese catalogus voor vast afval gebaseerde database voor het beheer van vast afval in 2018 uitgebreid tot afvalwater. De begunstigde maakt hier goed gebruik van, waardoor voor 2019 een verdere uitbreiding is gepland met het traceren van verpakkingsafval en het beheer van operationele vergunningen voor organisaties voor producentenverantwoordelijkheid.

De installatie en ingebruikstelling van en de opleiding over een nieuwe sterilisatie-installatie voor de behandeling van gevaarlijk medisch afval is afgerond met de

ondertekening van het certificaat van voorlopige aanvaarding in augustus 2018. Dit project werd verder versterkt door een project voor technische capaciteit met onder meer het ontwerp en de uitvoering van een duurzaam systeem voor het beheer van medische afvalstoffen. De eindbegunstigde krijgt in 2019 verdere ondersteuning met het oog op een duurzame exploitatie.

Ten slotte kwam het beheer van vast afval ook aan bod in de subsidieregelingen voor maatschappelijke organisaties en lokale gemeenschappen. De subsidies werden toegekend voor onder meer de oprichting van overslagstations voor vast afval en het beheer van groenafval overeenkomstig een samenhangend door de EU ontwikkeld geïntegreerd plan voor het beheer van vast afval. De werkzaamheden zullen naar verwachting worden afgerond in december 2020.

Het aanbestedingsdossier voor de levering van laboratoriumuitrusting en instrumenten voor de analyse van lucht, brandstof en water is in december 2018 opgestart. Verwacht wordt dat het contract in het derde kwartaal van 2019 zal worden ondertekend. De in het kader van dit contract geleverde uitrusting zal analyses en kwaliteitscontrole mogelijk maken om te voldoen aan de EU-richtlijnen.

Binnen het steunprogrammabudget voor 2018 werd een project voor "levering van apparatuur voor monitoring van de luchtkwaliteit" goedgekeurd en er zijn technische specificaties opgesteld; de aanbesteding wordt medio 2019 verwacht. De apparatuur zal voor een verbetering zorgen van het bestaande monitoringnetwerk voor luchtkwaliteit dat in 2009-2010 via EU-financiering tot stand kwam.

In november 2018 is een raamcontract ondertekend voor technische bijstand voor de uitvoering van een programma voor energie-efficiëntie in scholen. Het contract voorziet in een beoordeling van de energie-efficiëntie in 10 scholen, op basis waarvan een haalbaarheidsstudie wordt gemaakt over mogelijke maatregelen om de energie-efficiëntie in bestaande gebouwen te verhogen. Het contract heeft ook tot doel meer bekendheid te geven aan energie-efficiëntie in de scholen.

Tot slot werd in de begroting van het steunprogramma voor 2018 een project voor de levering van uitrusting in noodsituaties ter voorkoming van waterverontreiniging goedgekeurd; op dit moment wordt het aanbestedingsdossier daarvoor voorbereid. Verwacht wordt dat de aanbesteding medio 2019 van start kan gaan.

4.2.2. Doelstelling 2: bevordering van sociale en economische ontwikkeling

Het in november 2015 gestarte project voor technische bijstand aan de particuliere sector (TAPS-project) werd voltooid in september 2018. Om de actie duurzaam te maken, wordt het werk van TAPS op het vlak van innovatie en ondernemerschap voortgezet via een bijdrageovereenkomst met de Northern Ireland Cooperation Overseas (NI-CO), die in december 2018 werd ondertekend. Het project "innovatief ondernemerschap en dialoog" heeft een looptijd van drie jaar en een totale begroting van 3 miljoen EUR. De actie is een antwoord op de behoefte aan meer gedeelde ruimten op Cyprus om meer interactie, uitwisseling van ervaringen en adviezen, doeltreffende partnerschappen en onderzoek mogelijk te maken. Met de actie wordt gestreefd naar het openstellen van fysieke en virtuele ruimten voor innovatoren, ondernemers en onderzoekers, dialoog tussen gemeenschappen en het delen van kennis.

In april 2018 werd een oproep tot het indienen van voorstellen voor "concurrerende ondernemingen, clusters en ondersteunende organisaties voor ondernemingen" met een begroting van 5 miljoen EUR gepubliceerd. Verwacht wordt dat de individuele

subsidiecontracten in het tweede kwartaal van 2019 zullen worden ondertekend. In september 2018 is een kaderovereenkomst ondertekend voor de ontwikkeling van technische specificaties voor een IT-systeem ter ondersteuning van lokale organen bij de tenuitvoerlegging van de regeling voor markttoezicht.

Daarnaast werd de delegatieovereenkomst met de EBWO voortgezet, bedoeld om de twee cruciale aspecten die nodig zijn om de concurrentiepositie van lokale kleine en middelgrote ondernemingen te versterken - toegang tot financiering en zakelijk advies. In december 2018 waren 53 consultancyprojecten goedgekeurd en in uitvoering of voltooid.

Op het vlak van plattelandsontwikkeling heeft de Commissie in december 2018 een nieuw contract ondertekend om technische bijstand te verlenen via bedrijfsadviesdiensten voor de landbouw. Het contract loopt 30 maanden. De Commissie lanceerde ook een oproep tot het indienen van voorstellen (plattelandsontwikkeling IV) met een begroting van 5 miljoen EUR (de helft voor veehouderij en de helft voor de teelt van gewassen). Verwacht wordt dat de individuele contracten in het vierde kwartaal van 2019 zullen worden ondertekend.

In 2018 werd met technische bijstand van de EU de capaciteit verbeterd van de veterinaire specialisten om dierziekten te voorkomen, te bewaken en uit te roeien. Daardoor kon gespecialiseerd veterinair personeel programma's voor toezicht op en bewaking en uitroeiing van ziekten ontwerpen en uitvoeren in overeenstemming met de EU-vereisten. Ook de capaciteit voor vroege opsporing en bestrijding van nieuwe dierziekten (zoals mond-en-klauwzeer, het nodulaire-dermatosevirus, de pest bij kleine herkauwers en schapen- en geitenpokken) werd versterkt. Plannen en procedures voor crisisparaatheid om bij te dragen aan een snelle en doeltreffende eliminatie van uitbraken van dierziekten, werden opgesteld.

Voortgezette bemonstering en het testen van dieren (volledig door de EU gefinancierd) hebben ertoe geleid dat ongeveer 40 % van de schapen-, geiten- en rundveehouderijen overeenkomstig de EU-voorschriften vrij is verklaard van dierziekten zoals brucellose, rundertuberculose en leukose.

Dankzij het TAIEX-instrument en technische bijstand zijn wetteksten en procedures opgesteld om de particuliere sector (b.v. dierenartsen) te betrekken bij de uitvoering van programma’s betreffende dierziekten en andere veterinaire taken van de overheid (zoals controles). Dat zou ertoe moeten bijdragen dat de lokale capaciteit voor de uitvoering van op de EU afgestemde veterinaire programma’s en voorschriften wordt versterkt. Ook werd een systeem voor regelmatige uitwisseling van informatie en documentatie met belanghebbenden over veterinaire programma's en activiteiten opgezet om bij te dragen tot een beter wederzijds begrip en snellere verbetering of oplossing van problemen tussen veterinaire diensten en belanghebbenden.

In 2018 heeft de Commissie een nieuw contract voor werken ter waarde van 2,4 miljoen EUR ondertekend ter ondersteuning van de bouw van een systeem voor de verwijdering van dierlijk afval in de Turks-Cypriotische gemeenschap. De doelstelling is de volksgezondheid, de diergezondheid en het milieu te verbeteren door een systeem in te voeren voor het verzamelen, vervoeren en verwijderen van materiaal van dierlijke oorsprong dat mensen niet consumeren (dierlijke bijproducten). Het contract behelst de financiering van de bouw van een centrale locatie voor de verzameling, opslag en verbranding van dierlijke bijproducten en van zes over het noordelijke deel van Cyprus verspreide satellietcentra voor verzameling en transfer van die bijproducten.

In de sector onderwijs werden in 2018 15 subsidieprojecten voortgezet die in 2016 waren toegekend in het kader van de regeling "Innovatie en verandering in het onderwijs VI" ter waarde van 1,5 miljoen EUR. Tien daarvan waren aan het einde van het jaar voltooid. De projecten zijn gericht op het vergroten van de onderwijs- en leercapaciteit in scholen door de invoering van buitenschoolse programma's en programma's voor "zachte" vaardigheden, en door practicumlokalen en een kas voor biologische landbouw in te richten. Anderzijds zijn de projecten voor een leven lang leren gericht op het verbeteren van de beroepsvaardigheden van architecten en ingenieurs en op het invoeren van opleidingen over ondernemerschap en een leven lang leren om de inzetbaarheid van jongeren op de arbeidsmarkt te vergroten.

In 2018 zijn in het kader van de regeling "Innovatie en verandering in het onderwijs VII" tien extra subsidieprojecten ter waarde van 1,5 miljoen EUR toegekend. De schoolprojecten richten zich op het verbeteren van de sociale inclusie en mobiliteit van kinderen met bijzondere behoeften, leertechnologische middelen voor de lessen Engels en Grieks, en de invoering van buitenschoolse activiteiten om de sociale vaardigheden van leerlingen op de lagere school te verbeteren. De projecten voor een leven lang leren dragen bij tot de verbetering van de ondernemersvaardigheden van jongeren en vrouwen, tot betere praktijken inzake sociaal ondernemerschap in de Turks-Cypriotische gemeenschap, en tot de ontwikkeling van programma's voor een leven lang leren om de inzetbaarheid van jongeren en mensen met een handicap te verbeteren. De subsidieprojecten moeten in december 2021 afgerond zijn.

De activiteiten van het in november 2015 gestarte tweede project voor technische bijstand voor beroepsonderwijs en -opleiding en de arbeidsmarkt (VETLAM II) werden in november 2018 voltooid. Dat project heeft bijgedragen tot de herziening en ontwikkeling van 41 beroepsnormen voor beroepsvaardigheden. Het heeft eveneens bijgedragen tot de ontwikkeling van de beroepsclassificatie overeenkomstig de normen ISCO-08 van de IAO, van een strategie voor beroepsopleidingen en van actieve arbeidsmarktmaatregelen voor drie kansarme groepen (jongeren, vrouwen en personen met een handicap). Tevens zijn er beoordelingsprocedures voor programma's voor werkend leren en stageprogramma's en een pool van lokale beoordelaars opgezet.

Om de onderwijssector overeenkomstig de prioriteiten van het strategisch EU-kader voor onderwijs en opleiding 2020 verder te ondersteunen, werd een raamcontract ondertekend. De technische bijstand was bedoeld om een evaluatie uit te voeren van de huidige onderwijssector en de koppeling ervan aan de economie, om de voorbereiding van een ontwikkelingsplan te vergemakkelijken en om de behoeften die met toekomstige EU-steun op onderwijsgebied kunnen worden aangepakt, te helpen identificeren. De steun werd in december 2018 afgesloten en de resultaten ervan zullen worden gebruikt als input voor de voorbereiding van toekomstige steun voor de onderwijssector.

Voortbouwend op de resultaten van eerdere analyses bood de tweede fase van het programma voor economisch toezicht onder leiding van de Wereldbank aanvullende diepgaande analyses en technische bijstand op belangrijke gebieden. Het programma richtte zich op begrotingsanalyse, financieel duurzame overheidsorganen, economische, handelsgerelateerde effecten van hereniging, ontwikkeling van de particuliere sector en sociale integratie, alsook macro-economisch toezicht. In overeenstemming met de politieke prioriteiten in het kader van het steunprogramma werd in 2017 een aanvullend bedrag van 4,8 miljoen EUR uitgetrokken met het oog op de voortzetting van de betrokkenheid van de Wereldbank om de tot dusver

uitgevoerde analytische en advieswerkzaamheden te continueren en advies en gerichte steun te blijven geven aan de Turks-Cypriotische gemeenschap tot december 2020. Het programma werd in 2018 voortgezet met gerichte steun voor de ontwikkeling van de particuliere sector, de landbouwsector, sociale inclusie en organen van lokale gemeenschappen.

4.2.3. Doelstelling 3: verzoening, vertrouwensopbouw en steun voor het maatschappelijk middenveld

Het Comité Vermiste Personen (CMP) dat wordt ondersteund via indirect beheer door het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties, heeft zijn veld- en laboratoriumwerkzaamheden voortgezet. Eind 2018 heeft het CMP van de in totaal 2 002 vermiste personen 1 202 stoffelijke resten opgegraven, van wie er 927 genetisch zijn geïdentificeerd en teruggebracht naar hun families.

In december 2018 werd de bijdrageovereenkomst met het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties verlengd teneinde de werkzaamheden van het CMP voor 2019 te financieren, voor een bedrag van 3 miljoen EUR. In de periode 2006-2019 heeft de EU in totaal 25,5 miljoen EUR bijgedragen, wat neerkomt op 75 % van de totale financiering van het CMP over 13 jaar.

Naarmate de tijd vordert, wordt het steeds moeilijker om precieze informatie te verkrijgen over de locatie van de begraafplaatsen. Dit is een cruciaal probleem dat nu moet worden aangepakt door hernieuwde inspanningen in het onderzoeken van civiele en militaire archieven op Cyprus en elders, alsmede door een intensiever gebruik van IT-instrumenten om de onderzoeks- en opgravingsfase te vergemakkelijken.

De 0,4 miljoen EUR bovenop de gebruikelijke jaarlijkse financiering wordt gefinancierd uit het steunprogramma voor 2017 na een specifiek verzoek van het CMP. Dit bedrag dient ter dekking van de hogere kosten voor DNA-tests en voor vergoedingen voor en herstellingen van wegen en privé-eigendommen die door opgravingen zijn beschadigd. Met het aanvullende bedrag wordt ook de haalbaarheidsstudie naar de stortplaats van Dikomo/Dikmen gefinancierd.

Eind 2017 heeft een onderzoek dat twee jaar heeft geduurd, uitgewezen dat stoffelijke resten vanuit Askeia zijn overgebracht naar de stortplaats van Dikomo/Dikmen, vermoedelijk in de periode 1995-1996. De EU had geen weet van deze informatie toen zij tussen 2009 en 2012 een project financierde om de stortplaats te saneren. In januari 2018 heeft de Commissie de technische specificaties en tekeningen van de in het kader van het EU-project uitgevoerde werkzaamheden gedeeld met het CMP. In februari 2018 heeft het CMP verzocht een haalbaarheidsstudie te financieren om na te gaan of het mogelijk was om de stortplaats af te graven, met de nodige veiligheidsmaatregelen ter beperkingen van de gezondheidsrisico's, en om een raming te maken van de kostprijs van een dergelijke afgraving en het eventuele herstel van het terrein achteraf. De Commissie heeft hier positief op geantwoord en de studie is momenteel aan de gang.

De bescherming van het cultureel erfgoed in het kader van het onder beide gemeenschappen ressorterende Technisch Comité voor het cultureel erfgoed (TCCH) bleef een belangrijke component van de in het kader van het steunprogramma ondernomen activiteiten in verband met verzoening en vertrouwensopbouw. Het programma voor het cultureel erfgoed heeft in totaal 14,7 miljoen EUR uit EU-fondsen ontvangen; die middelen worden gebruikt voor de bescherming van 75

culturele erfgoedlocaties op het eiland. 58 projecten zijn voltooid, de ontwerpen van 9 projecten zijn voltooid en van 8 projecten is de uitvoering gaande. In 2018 waren de belangrijkste resultaten de voltooiing van de instandhoudingswerken voor de minaret van Camii-Kebir en de hamam in Paphos, de Tuzla-moskee in Larnaca en de archeologische site van Agia Triada, en de conservatie van de archeologische site van Agios Philon in Karpasia/Karpaz. In Famagusta zijn de kerken van Onze-Lieve-Vrouw van Armenië en Onze-Lieve-Vrouw van de berg Karmel gerenoveerd, samen met de Ravelinpoort en de Sint-Annakerk. Er zijn maatregelen genomen om de conciërges beter op te leiden en zo passend onderhoud en passende zorg van gerestaureerde sites door de begunstigde gemeenschappen te waarborgen.

Als reactie op een initiatief van de twee Cypriotische leiders voor nieuwe maatregelen voor het opbouwen van vertrouwen heeft de Commissie in 2015 snel e nodige middelen vrijgemaakt voor de nieuwe grensposten te Deryneia en Lefka-Apliki. De grensposten gingen op 2 november 2018 open.

De steun aan maatschappelijke organisaties werd in 2018 voortgezet. Via "Civic Space" - technische bijstand voor maatschappelijke organisaties - werd de capaciteitsopbouw van maatschappelijke organisaties voortgezet, werd een gunstig klimaat voor de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld bevorderd, en werden netwerken en gezamenlijke acties van Grieks-Cypriotische en andere maatschappelijke organisaties uit de EU gestimuleerd. Sinds 2015 heeft Civic Space via zijn "Grow Civic"-mechanisme 49 initiatieven voor actief burgerschap ondersteund (waarvan 8 in 2018) op gebieden zoals vrede en verzoening, jeugd, onderwijs, gezondheid, kunst, mensenrechten en milieu. Het forum van maatschappelijke organisaties (CSF) - een platform waarop deze organisaties hun verwachtingen en prioriteiten konden uitspreken - kwam om de drie maanden bij elkaar. Dit forum fungeerde als katalysator voor de belangen van de maatschappelijke organisaties en bevorderde actief burgerschap.

In september-oktober 2018 heeft voor de derde keer een hele maand het "Open Door Festival" plaatsgevonden: een hele maand acties om de activiteiten van maatschappelijke organisaties bekend te maken, mensen van alle leeftijden aan te zetten tot vrijwilligerswerk en contacten tussen maatschappelijke organisaties in Nicosia en in de andere regio's te faciliteren. Tijdens het festival organiseerden ruim 60 verenigingen, stichtingen, platforms, initiatieven en activisten, waaronder ook 10 organisaties uit beide gemeenschappen samen, meer dan 120 activiteiten om in contact te komen met de gemeenschap en te netwerken met andere maatschappelijke organisaties. Er werden uitwisselingen georganiseerd waarbij maatschappelijke organisaties uit Limassol en Famagusta elkaar met veel belangstelling bezochten.

In Brussel en Amsterdam werd in augustus 2018 een studiebezoek over de bestrijding van mensenhandel georganiseerd waaraan uit acht verschillende maatschappelijke organisaties telkens een lid deelnam. Met het studiebezoek werd kennis en ervaring op het gebied van de bestrijding van mensenhandel gedeeld en kregen de deelnemers de mogelijkheid te netwerken op EU-niveau.

De 18 lopende contracten die werden gegund in het kader van de subsidieregelingen "Maatschappelijk middenveld in actie IV en V" werden in 2018 afgerond en er werden acht nieuwe contracten ondertekend in het kader van "Maatschappelijk middenveld in actie VI". Hieruit worden diverse activiteiten gefinancierd op het gebied van milieu, mensenrechten, kunst en sport om de capaciteit van de

maatschappelijke organisaties en de betrokkenheid van burgers te vergroten en om uitwisselingen tussen de beide gemeenschappen te stimuleren.

In juni 2018 werd een nieuwe oproep tot het indienen van voorstellen "Samen ten strijde tegen mensenhandel" gelanceerd om een doeltreffende en gecoördineerde aanpak van alle vormen van mensenhandel te bevorderen, mensenhandel te voorkomen en slachtoffers betere toegang tot rechten te geven.

4.2.4. Doelstelling 4: toenadering van de Turks-Cypriotische gemeenschap tot de EU

Het beheer van het programma voor de EU-beurzen werd voor het academische 2014-2015 gedelegeerd aan de British Council. Het bedrag dat in het kader van de oproep van 2018/19 beschikbaar was gesteld, maakte de financiering van 171 beurzen voor het academisch jaar 2018-2019 mogelijk. Deze beurzen voorzien in financiële ondersteuning voor studenten in het eerste jaar van hun bachelorstudie, afgestudeerde bachelorstudenten in hun master- of doctoraalprogramma en onderzoekers en werkenden bij de verdere ontwikkeling van hun taal- en professionele vaardigheden in diverse EU-lidstaten door middel van talencursussen en stageprogramma's. Het beurzenprogramma heeft sinds 2007 meer dan 1 400 Turks-Cypriotische studenten en werkenden toegang gegeven tot beurzen.

De voortzetting van deze regeling wordt als cruciaal beschouwd en er worden meer inspanningen geleverd om in de behoeften en leemten van de Turks-Cypriotische gemeenschap te voorzien. Als onderdeel van de activiteiten in het kader van het beheer van het beurzenprogramma organiseert de British Council jaarlijks een informatiedag, "Studeren in Europa", om studenten te informeren over studiemogelijkheden binnen de EU. De afgelopen jaren is er een online alumninetwerk ontwikkeld om het contact en de professionele relaties tussen de alumni van de beurzen te verbeteren. De British Council volgt voortdurend de impact op de middellange termijn, bijvoorbeeld inzake het percentage studenten dat terugkeert naar Cyprus en de mate waarin zij erin slagen om een baan te vinden.

Ook in 2018 bleef er veel vraag naar informatie over de EU vanuit de Turks-Cypriotische gemeenschap. Het EU Infopoint, dat samen met de vertegenwoordiging van de Europese Commissie op Cyprus wordt beheerd, is begin 2015 van start gegaan, met een totaalbudget van 3 miljoen EUR voor een periode van 60 maanden (met verlenging van het contract). Hiermee werd een grote mate van zichtbaarheid voor de EU, haar beleid en haar steunprogramma gecreëerd. Tot dusver heeft het EU Infopoint meer dan 25 aan de EU gerelateerde thema's behandeld, zoals het milieu (water, energie, recycling, biodiversiteit), biologische landbouw, gezondheid en veiligheid op het werk, voedselveiligheid, dierenwelzijn en diergezondheid. Andere onderwerpen die aan de orde kwamen, waren mensenrechten, rechten van mensen met een handicap, kinderrechten, gendergelijkheid, LGBTQ-rechten en consumentenrechten.

In 2018 heeft het EU Infopoint 50 evenementen georganiseerd (34 in Nicosia en 16 elders), waaronder de Europadag, de Europese Week tegen racisme, de Europese Jongerenweek en de Internationale Jongerendag, de Europese Nacht van onderzoekers, de EU-Dag tegen mensenhandel, de Mobiliteitsweek en verkeersveiligheid en de Europese MKB-week. Deze evenementen telden 5 144 deelnemers, waaruit een toegenomen belangstelling binnen de gemeenschap blijkt (4 849 en 4 382 deelnemers in respectievelijk 2017 en 2016). Het aantal evenementen met scholen werd verhoogd om te zorgen voor een breder bereik.

In 2018 werden 5 151 informatieproducten en 12 nieuwsbrieven verspreid (sinds de opening van het Infopoint zijn dat in totaal 18 835 informatieproducten en 42 nieuwsbrieven). In 2018 verschenen in de lokale kranten 493 nieuwsartikelen en werden op de lokale tv-zenders 45 tv-spots uitgezonden (sinds de start van het project 1 759 nieuwsartikelen en 160 tv-spots). Ook de bezoekersdrukte op de Facebook-pagina "Abbilgi" bevestigde de populariteit van de activiteiten (2 982 nieuwe "likes" in 2018, wat het totaal aantal likes sinds de lancering op 13 998 brengt). Eind 2018 had de Facebookpagina een bereik van 291 829.

Het EU Infopoint hielp ook mee om alle oproepen tot voorstellen en andere vanuit het steunprogramma gefinancierde projecten en evenementen onder de aandacht te brengen via berichten/herinneringen op Facebook, posters in de etalage, het organiseren van evenementen en de lancering van projecten in de openbare ruimte van het EU Infopoint. Het EU Infopoint is strategische partnerschappen aangegaan met andere door de EU gefinancierde projecten en projecten voor technische bijstand en met andere relevante afdelingen en maatschappelijke organisaties.

4.2.5. Doelstellingen 5-6: voorbereiding van de Turks-Cypriotische gemeenschap op de invoering en tenuitvoerlegging van de Europese wet- en regelgeving

Het Bureau voor de uitwisseling van informatie over technische bijstand (TAIEX) van de Commissie wordt gebruikt om de doelstellingen 5 en 6 van de bijstandsverordening uit te voeren en helpt aldus de Turks-Cypriotische gemeenschap met de omzetting van de EU-wet- en regelgeving zodra de opschorting daarvan wordt opgeheven, na de inwerkingtreding van een omvattende regeling van de kwestie-Cyprus.

In 2018 werd nog steeds bijstand verleend op 17 belangrijke gebieden of "sectoren" van de Europese wet- en regelgeving. In totaal werden er in 2018 207 evenementen georganiseerd. De TAIEX-activiteiten omvatten onder meer deskundigenmissies, workshops en studiebezoeken. De belanghebbenden uit de Turks-Cypriotische gemeenschap gaven blijk van een inmiddels veel grotere kennis van de vereisten van de Europese wet- en regelgeving in de actieve TAIEX-sectoren.

De steun voor het handelsverkeer over de Groene Lijn (Verordening nr. 866/2004) werd voortgezet. Onafhankelijke deskundigen zijn in 2018 betrokken geweest bij het uitvoeren van de regelmatige fytosanitaire inspecties van aardappelen en citrusvruchten, bij het nemen van honingmonsters voor analyse en bij de publicatie van een bijgewerkte lijst van vaartuigen waarvan de vangst over de Groene Lijn mag worden verhandeld.

4.3. Financiële uitvoering (contracten en betalingen)

4.3.1. Contracten

De Commissie heeft in 2018 juridische verbintenissen ten bedrage van 56,2 miljoen EUR ondertekend, wat inhoudt dat het aanzienlijke bedrag aan geaccumuleerde middelen dat in het kader van het steunprogramma niet was vastgelegd, onder controle is gebracht.

4.3.2. Betalingen

In 2018 werd er voor 26,3 miljoen EUR aan betalingen gedaan (17,2 miljoen EUR in 2017).

4.4. Toezicht

De Commissie heeft de directe verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de meeste projecten (direct beheer). Het personeel van de Commissie voert zeer nauwgezet toezicht uit, met doorlopend contact met contractanten, ad hoc-controles, vergaderingen ter plaatse en vergaderingen van stuurcomités. Het ondersteuningsteam voor subsidies blijft de Commissie ondersteunen bij de uitoefening van het toezicht op subsidiecontracten/-projecten die aan lokale gemeenschappen voor hun ontwikkeling zijn toegewezen, alsook aan kleine en middelgrote ondernemingen en plattelandsbedrijven, aan maatschappelijke organisaties, aan scholen en organisaties voor beroepsonderwijs en -opleiding. Daarnaast biedt het team ook ondersteuning aan begunstigden van subsidies bij de toepassing van EU-regels voor de uitvoering van subsidiecontracten, met inbegrip van secundaire aanbestedingen.

De Commissie voert ook een aantal contracten door middel van indirect beheer uit. De uitvoerende instanties, zoals het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties, de EBWO, de British Council en de Northern Ireland Co-operation Overseas (NI-CO) worden beoordeeld op basis van pijlerbeoordelingen en brengen in overeenstemming met de respectieve kaderovereenkomsten verslag uit aan de Commissie. De Commissie is nauw betrokken bij het dagelijkse toezicht op deze acties.

Voor TAIEX omvat het toezicht onder meer bijeenkomsten van de projectstuurgroep om de balans op te maken, de voortgang te evalueren en door te gaan met de planning. Op de logistiek van TAIEX wordt toezicht gehouden via het onlinesysteem voor het beheer van TAIEX.

4.5. Audit en controles

In 2017 heeft de dienst interne audit (IAS) een audit uitgevoerd van het financiële beheer van de Ondersteuningsdienst voor structurele hervormingen (SRSS), met inbegrip van het financiële beheer van het steunprogramma. De doelstelling van de audit betrof onder andere de adequaatheid van het ontwerp en de doeltreffendheid van de tenuitvoerlegging van het interne controlesysteem voor financieel beheer (wettigheid, regelmatigheid en doelmatigheid van de financiële werkstroom). De IAS heeft enkele tekortkomingen vastgesteld in de interne-controleomgeving die opgezet is in het kader van de aanbestedingsprocedures, en deze worden aangepakt door de uitvoering van een actieplan in antwoord op de aanbevelingen van de IAS.

De volgende corrigerende maatregelen zijn ten uitvoer gelegd: i) voordat een aanbestedingsprocedure in het kader van het steunprogramma wordt gestart, wordt een behoefteanalyse uitgevoerd op basis een hiervoor ontworpen model en de keuze van de aanbestedingsprocedure wordt aan de hand daarvan gemaakt; ii) tegelijkertijd zijn goede vervolgtabellen ontwikkeld om de aanbesteding te volgen vanaf de start van de aanbestedingsprocedure tot aan de ondertekening van het contract; en iii) er zijn richtsnoeren opgesteld om de geldende regels te verduidelijken.

4.6. Evaluatie

Er is binnen de Turks-Cypriotische gemeenschap een aanzienlijke verbetering van de statistieken nodig om de toekomstige toepassing van de EU-wet- en regelgeving te begeleiden.

In november 2018 heeft de SRSS een contract afgesloten voor de uitvoering van het eerste resultaatgerichte toezichtsysteem om ten minste 16 acties te evalueren op het vlak van relevantie, efficiëntie, doeltreffendheid en duurzaamheid. Dit systeem helpt de SRSS bij het toezicht op en de rapportage over door de EU gefinancierde projecten in het kader van het steunprogramma. De beoordelingen via het resultaatgerichte toezichtsysteem zullen zich richten op dienstencontracten en subsidieregelingen en zullen zowel lopende als recentelijk voltooide contracten bestrijken. Het contract loopt voor een periode van twee jaar.

4.7. Informatie, publiciteit en zichtbaarheid

In totaal werden in 2018 330 activiteiten in verband met zichtbaarheid en communicatie uitgevoerd, een groot aantal daarvan werd in samenwerking met de vertegenwoordiging van de Europese Commissie op Cyprus georganiseerd. Enkele hoogtepunten uit 2018 waren: presentaties over de Staat van de Unie-toespraak en de prioriteiten voor 2018, het Open Door Festival, het uitwisselen van informatie over het werk van de maatschappelijke organisaties in verschillende steden, workshops over voedselveiligheid en hoe de EU-steun de voedselveiligheid vergroot, en bezoeken van middelbare scholieren aan de door de EU gefinancierde afvalwaterzuiveringsinstallatie in Morphou/Güzelyurt. De Europadag werd gevierd met een grootschalig openluchtevenement in Nicosia en twee klassieke-muziekconcerten door het gezamenlijke kamerorkest van beide gemeenschappen in Lefka/Lefke en Templos/Zeytinlik, met meer dan 500 deelnemers.

Heel wat openbare evenementen over de EU-beurzen voor de Turks-Cypriotische gemeenschap, waaronder een netwerkevenement voor studenten en alumni in Nicosia, hadden een grote weerklank. Er werden afsluitende ceremonies gehouden van diverse cultureel-erfgoedprojecten zoals de kerken van Onze-Lieve-Vrouw van Armenië en Onze-Lieve-Vrouw van de berg Karmel en de Ravelinpoort. Tijdens het evenement in Kousoventis/Güngör bij de opstart van de pas voltooide faciliteit voor de opslag van vaste afvalstoffen (fase 2) werd de EU-steun aan de Turks-Cypriotische gemeenschap voor het beheer van vaste afvalstoffen goed in de verf gezet. Ook over de EU-steun op het gebied van verkeersveiligheid en gezondheid en veiligheid op het werk werd tijdens verschillende opleidingen op scholen informatie gegeven.

Twee belangrijke publicaties, namelijk “2008-2018: 10 Years Working Together For Our Common Heritage – The Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus”, en “Aid Programme for the Turkish Cypriot community Selected Stories” verschenen.

4.8. Overleg met de regering van de Republiek Cyprus

Er hebben vergaderingen plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de regering van de Republiek Cyprus, met name tijdens het bezoek van hoge ambtenaren van de Commissie aan het eiland. De Commissie blijft op de samenwerking met de Republiek Cyprus rekenen voor de verificatie van eigendomsrechten en vergadert ook regelmatig met de permanente vertegenwoordiging in Brussel.

5. CONCLUSIES

De Commissie blijft steun verlenen in het kader van de bijstandsverordening om de hereniging van Cyprus mogelijk te maken door de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap te stimuleren, door middel van werkzaamheden in het kader van haar zes doelstellingen. In 2018 bleef de steunverlening gericht op de

gebieden die specifieke problemen vertonen op het gebied van de toekomstige naleving van de Europese-wet- en regelgeving.

Gezien de capaciteitsbeperkingen, de beperkte aanwezigheid van menselijke hulpbronnen en financiële middelen en de leemten in de paraatheid voor de toekomstige omzetting van de Europese wet- en regelgeving, moet zorgvuldig worden nagegaan of de projecten duurzaam zijn. De resultaten van eerdere steunverlening en de uitwerking van de projecten zullen systematisch worden verwerkt in toekomstige programmeringen. De inspanningen worden vooral gericht op het uitoefenen van meer invloed op prioriteitsgebieden door middel van minder maar wel groter opgezette acties.

De Commissie is bereid om indien nodig middelen, met inbegrip van het steunprogramma, in te zetten ter ondersteuning van de onderhandelingen over een regeling voor Cyprus onder auspiciën van de Verenigde Naties.